

תחרות הסיפור העברי הקצר – סיפור ז'

ממראות הבית עם המדרגות המסוידות תכלת

מאת י. אפנת

רוח צהרים טהורה באה החדרה. חמה, יבשה, רוח קוצים ופרחי הרים. אני יושבת בשקע הרחב של החלון, המרוצף מרצפות קרירות. בוחשת כוס לימונד גבוהה. על חומת המנזר ילדים ערבים. קוטפים תות. 'בחיי' ירימו קולם בעברית. אולם עיקר הענפים מעל חצרנו כורע. קטף שכני יששכר מן התות: בצלחת לצדי גרגרים רחוצים. צבעם אדום-כחול, כמעט שחור. צעדים בשביל.

חייל תועה עולה במדרגות המסוידות תכלת. עולה כבתוך שלו. משראני, נבהל:

„גרים? לא ידעתי. אני מחפש כיור למטבח“ בולשות עיניו פנימה. „מהבית הזה גנבו הכל“, אומרת אני, „את מתקני החשמל, משאבת המים, הברזים. גם את כיור המטבח.“ „משאבות יש הרבה. במחנה. בעלך חייל?“ הוא מניע בראשו לעבר יששכר המסקל בגן שעלה פרא.

אני שותקת. אינני מתקנת את הטעות.

„תוכלו בהחלט לקבל משאבה“, מסיים הוא ויורד, טובע בספיח שבלי השועל הכחושות שעלה בחצרנו, בחצרות השכנים כולם.

הבית בנוי אבן עבה, אבן מקומית. והחדרים גדולים ואפלוליים, נגועי עגמומית. מה קרה לקיץ השנה. הקיץ חולה. כולנו חולים, נגועים.

„תראי את הדלי עומד גלוי במטבח, רחמים“, אמר שכני יששכר.

יששכר היקר, עליך רחמים. יששכר נוהג בי מנהגי כבוד ודרך-ארץ מופרזים. 'בוקר טוב', הוא מקדם את פני מדי בוקר. 'ערב טוב', לא ישכח לקרוא מדי ערב מעבר לדלת הסגורה.

ישבנו בחדרו. אכלנו רימונים מעץ הרימונים שליד השער. יששכר קלף לי רימון, משליך את הקליפות המרות לסל-הניירות הקלוע. יששכר המרוכז

במלאכתו, השולחן הקטן, המיטה המתקפלת המכוסה שמיכה צבאית בפינה —
שלושה דוממים בחדר מקומר, נרחב וריק.

„מעניין מי גר כאן לפניכם” אמרתי בקול.

בדמיוני ראיתי שרפרף קנים וזקנה שפופה לבדה, מצחצחת כלי נחושת
גבר מיסב לבדו, עורו אפור וחסר ברק, כעורה של תולעת משי. עולל מזורה,
מנופף בכף־המבשלים שהפקידו בידו. בתקרה מביט הוא, כמאזין לתשובות מעבר
לקיר. פרחים בסירים המסויידים אצל המדרגות, פקע כתום נשמט לרצפה. אשה
צעירה נוטלת, מלטפת בו את לחיה, מקרבתו לרקתה, לאוזנה, כמנסה להצמידו
לשערה. ומה יפה היא.

„אינני סבורה שנוכל לדעת מי גר בבית לפנינו” אמרתי פעם לאיש
המצוי בביתן שליד שער המנזר, ספק שוער ספק גנן.

„לא, אינני סבור,” השיב להפתעתי ברוע.

בחדר אשר קבלתי אני, פגע פגז. בפגיעה ישירה, מספרים. תקרת העץ
הרוסה. אולם הרעפים שופצו על חשבון הצבא. הקירות, סימני רסיסים בהם,
החדר גבוה מאד. הבאתי עמי רהיטים מן העיר. שולחן בהיר וכסא בהיר, ספה,
וילון. אף שמץ מן העצבות עומד אף בחלל חדרי. עצבות היא המחלה הכרונית
של הבית הזה, הבית ההרוס. אנו שואבים מים מבור מי הגשמים הגדול אשר
מתחת למטבח. פעם נשליך הדלי לבור ונעלהו ריק. פעם נשליך הדלי לבור
והוא מלא מים אפלים.

הבוקר עלה אדם, טיפס על רעפי הגג. התעוררתי. הוסר רעף. ועוד
רעף. הוסרו רעפים בגובה של מטר על מטר. דרך התקרה הפרוצה בלאו הכי
שטפו החדרה אור שמש וזבובים. ואני כמו שוכבת באסם או אורווה. מבעד
לחור המורחב קפץ יששכר ונשאר כפוף על קרשי התקרה בצד השלם. הוא
מעביר חשמל בבית! אך בינתיים משתמשים אנו בעששיות נפט. אמש, אחרי
שלבש את מדי השוטר ועמד לצאת, דפק יששכר על דלתי, שאלני באדיבותו
המשונה אם ארצה בעששיותו. הצבתי את העששית הנוספת על הארון הנמוך
הבנוי בכוך, ואור שבעתיים נגה בחדר. יששכר הוסיף לעמוד בדלת. תריס הברזל
דפק עם הרוח ואני פניתי להגיפו. כשסובבתי ראשי שנית, יששכר לא היה,
ופעמוני המנזר צלצלו אחת־עשרה.

כיצד החל הדבר. מתי עומדת הייתי, רגלי זו במציאות אחת, השניה
כבר במציאות אחרת, מציאות־על.

אולי ליד המזנון בבנין מטה המשטרה. אמרו לי להמתין. עמדתי
והסתכלתי בככר: אופנוע משטרה עם מגן שקוף בפני רוח. גדר ברזל נמוכה
סביב תוחת מיושן המשמש לנוי.

אז נשמעו הפעמונים מכים. צירוף צלילים חדגוני, אטי: כמו שני ילדים
רכים, שבויים בחדר עליה גבוה וריק, ישננו מלוא גרון, מבלי הבן המלים,
שיר ערש מיוחד במינו. מזמור של אדישות מקפיאת דם, אשר בחבלי קסם

ומדוחים יפיל עליהם שיתוק. כסם המרדדים לנצח את חושיהם כולם, מלבד קולם הדק.

עדה מדולדלת הצטופפה אצל הכנסיה, כמתיראה על נפשה. נזירות רוסיות. עניות, לא לכולן מדי הנזירות במילואם. עמדו וידיהן אסופות על בטנן, קצות קשרי מטפחות הראש הגדולות משיקים ככנפים שחורות מתחת לסנטר. עמהן קומץ גברים אשר הסירו כובעיהם והחזיקום ביד, נשארו לעמוד בראש מגולה, שערם מתבדר.

הכומר ניצב נוכח הפתח, מקלו בידו. עומד היה צעד אחד לפני צאן מרעיתו, בגבו אליהם, והוא כמעט פנימה לבנין, גלימתו הבהבה שם בהבה, עטרה לראשו וצלב בסוף השרשרת הכבדה לצוואריו. מורם מעליו החזיקה במאמצים נזירה זקנה אחת צלב של פיתוחי מתכת, גדול עד להתמיה. תפילת אשכבה היתה זו, והנה האלונקה המכוסה שטיח. ממתנינם איש לרעהו, החלו הכל יורדים בדרך החתחתים, הגנה. הנזירות פסעו צפופות, מובלות, ושרו.

רק נזירה אחת וסינר כחול על מדיה, עשתה כפותיה כחצוצרה, מתחה צווארה במצודד וקראה אל הגג. נזיר צנום, ארוך שיער, הופיע באחד המגדלים. חפזו ודלג, מיהר במדרגות העץ, נעזר במעקה כגוהר מעליו. כהרף עין חלף, כתעתוע. "הוא לא שפוי בדעתו!" קראתי בבהלה אל סמל־המשרה אשר צועד היה לעברי.

"אמרו לי שמחפשים אותי," ענה הסמל ועמד לידי. וראיתי שאותו רגע כמו חזר וזוכר בי, כמו הכירני אף כי לא ראני מעולם. היה זה יששכר. הדייר השני בבית הנטוש שהיקצו לי. אולם אני הוריתי לו נרעשת על הככר: הנזיר עמד למטה, כקוף שקשה עליו העמידה על שתיים, הנזירה בסינר הכחול מבארת לו מה, מונה באצבעותיה. ושנית, כגוהר על המעקה, נישא הנזיר כרוח אל המגדל. הפעמונים פתחו בצלצול חי, עליו.

אחד אחד חזרו המלווים, מעבירים את אות הצלב על גופם. הכומר, שהיה גבר יפה־תואר ועור פניו רענן, נכנס לכנסיה בצעדי חולין מהירים, כמי שנבוך בתפארת תלבשתו. מי ברגל ישרה, מי צולעת ונאנחת, עברו הנזירות על פנינו, תומכות זו בזו. אחרונה עלתה נושאת הצלב הכבד, המוטה על כתפה, והיא נעצרת עם כל צעד.

עת רבה עוד המשיכו הפעמונים להכות. כשמבעד לצוהר המגדל נראים פעמונים מתנדנדים, זוג ידים מושכות בוריות בחבלים וראש הפעמונר המופנה כלפי מעלה. השוטר לידי שתק.

"אמרו לי לקבל אצלך את המפתח."

"רגע. אלך להודיע שאני הולך הביתה".

כשעמדתי והוצאתי חפצי ממזודותי אותו ערב, הופיע יששכר בדלת, בנעלי התעמלות חומות ופקרס צבאי, אוכל פרוסה עבה רביבה.

"תראי, את הולכת ומתרחצת." נגס מן הפרוסה.

נדהמתי :

"תסלח לי ?"

"רק רציתי להודיע שהסקתי את הדוד. נצטרך לקבוע תור לרחצה."
 "בסדר. האחרון בינינו, שיודיע לי כשהוא מסיים." אני סוגרת את הדלת.
 כעבור שעה קלה :

"סיימתי."

למחרת היום :

קניתי הבוקר סוכר, תה, אורז. את תשתפתי בהוצאות."

כמעט ואינני רואה את יששכר בעת העבודה.

פעם הלכתי למדורו. שוטרים עמדו וחיכו לו. הוא לא היה. משבא, פנה ראשית-כל לטפל בהם. מפליא היה לשמעו נותן הוראות והאנשים שומעים. רק אחרי שסיים עמהם ביקש לרצוני. "הנה מצאתי פח. חדש לגמרי." הראיתי והוא נטלו בשמחה.

לפי מקצועי אינני אלא סטודנטית. סבורה הייתי שיהיה בזה משום סידור נוח אם אקבל את ההצעה לשמש במרכזיית הטלפונים במשטרה פה. באופן כזה אוכל להתכונן בשקט לבחינות-הגמר. הסיבה העיקרית לבואי למקום היתה פשוטה יותר: בימי הקרבות, כאן הכרתי את אנוך. וכאן ראיתיו לאחרונה.

מקומי בקצה המסדרון הנמוך. איש גבוה לא יהלך בו זקוף. עמודים עבים תומכים סידרה של כיפות. והמסדרון כשורת חדרים, חדר לפנים מחדר. חלון מקומר עולה מהרצפה ועד לגובה המותן: דרכו אראה את חצרו הפרטית של הכומר הצמודה לכנסיה, ובה זוג סעסלי שיש, בצורת חצי גורן לעומת חצי גורן, ומלונה ריקה. פעם ניגשתי והצצתי לתוך הכנסיה: שלוליות אור ירוק, כתום, סגול ואדום על הרצפה. שלוליות אור צבעונין על מלמלת האלטר הלבנה, המתופרת צלב בד כחול. על שולחן צדדי שני פמוטים ביתיים. התקרה רקייע תכלת מתפורר ומלאכי עליון. ובין תמונות נחושת גזורה עם מתכת אחרת, לבנה כאם-הפנינה, תלויה היתה תמונה מוזרה: כמו מתארת ראי מכוסה בד לבן, ועל הבד מופיע צלם ראש. ראש בשיער יורד, מחייך חיוך מהתל.

"אנוך, אנוך" ניסיתי למלמל בקרבי פעם אחת, והעליתי חרס בידי. רק עם הריחות החריפים של הלילה בשטח הפתוח, בדרך מן המשטרה הביתה, נישא לפרקים ממשב הזמן ההוא. כזכרון מנגינה. וברבות הימים סר אף הוא.

באה אני הביתה. יושבת אל הלימודים. שלהבת המנורה הבהירה רועדת. שקט. פרפרי לילה חסרי צבע, סומאים, מתנגשים בשולחן, מטיילים בין גליונות הנייר. שני סוסיו של דה-הקיריקו על הכותל דוהרים על שפת ים קוצף וזורה. מן המטבח עולה ניחוח תבשיליו של יששכר. מה מתבשל לארוחת ערב. אני לומדת עד שעה מאוחרת. וקמה מאוחר, אם אין לי משמרת בוקר.

אולם היום יום חופש הן ליששכר והן לי. נעים להוציא ביום חם שמלה קרירה וללבשה. שפע פרחי היסמין הלבנים, הדקים, חשוף לרוח החמה, מיטלטל

כביום סערה. הכפר שתייזערב תלול, מעשה-משור של ברושים ניצבים ומדרגות בהר. באוטובוס הבא ניסע העירה. לקנות במחסן הרכוש הנטוש. האומנם כה קצרה הדרך. האומנם אין שנות אור מפרידות. בהגיע האוֹ-טובוס לעיר, תמהה הייתי לרגע למראה הבריות ההדורות, המוצבות פנימה לחלון הראווה, מצביעות ללא-נוע על לבושן. ולכל בנין חזית של קומות. לכל בית מסחר דלתות של גליוני זכוכית עבה. כל אדם מרכיב על פניו פני חוצות. וכסף נפרט, מחליף ידים.

בכניסה למסעדה הקואופרטיבית: מכר. היה עמנו ביחידה. הוא סיים ארוחתו ועמד לצאת. חסרות לו אצבעות בכפו, מראה הוא לי בפשטות. «אף לאנוך, שמעתי, חסרות אצבעות. מסופקני אם תזכרנו. נדמה לי שבימיך כבר הועבר מאתנו» אמרתי

תירוץ להזכיר את שמו. השבועות האחרונים נמוגו. ראיתי שלא נגמלתי. לדבר בו, ולו רק להעלות את שמו. «את מתכוונת ליושב שם?»

לבי עמד מדפוק. נאחזתי בגולתה של ידית הדלת וחשתי כיצד אני מסִּיקה והולכת. במרחק פסיעות מספר ישב אנוך, מסדר בפינת השולחן שני ספרים ועתון, זה על גבי זה. הוא הרים ראשו וסקר את האולם, לפתע גילני: «תרצה» קרא אלי בקולו השתיקני והורה קצרות על המושב לידו, «פנוי». והוא החל מעביר הפציו לפינת השולחן השניה.

ובכן, השאלה המטרידה: וכי אראנו שוב, היתנכר, היגש אלי — כלא היתה. «היית בחוץ-לארץ» אומרת אני ומיישבת. יששכר עושה כמותי. «חוץ-לארץ לפי השקפותיך. ישראל לפי השקפותי...» גיחא. אנוך נפל בשבי בעיר העתיקה. «יש סיגריות?» שואל הוא.

אני ממחרת להעלות את חפיסת הסיגריות שלי. אנוך מגלגל בידו השמאלית, השלימה, את הסיגריות ומתבונן בי. המבט שאינו אומר בואי ואינו אומר לכי, אינו אומר כן, ואינו אומר לא.

«חן חן על מכתב אלי».

«גלויה» מתקנת אנוכי. תרצה אומללה שכמותך.

«גלויה» הוא מאשר, «שמחתי».

«ולא ענית עליה».

«הרי לא היתה כתובת. ההנחה היתה שאינך רוצה בתשובה»

המשחק הישן. אם כן, תרצה יקירתי, אומרת אני לעצמי, כל חדשי הצפיה הארוכים והוא לא יכול היה לענות.

«המכתב שמור עמי» מהרהר הוא, «אין כל כתובת. אפשר והועתק. אפשר

ואסור היה לשלוח כתבות צבאיות».

אינני יודעת מהו שהניאני להסתכל ביששכר אותו רגע.

«בשבילי, דג מטוגן!» הודיע יששכר.

אנוך הפעיל בכפו כרותת האצבעות, באופן מורכב מאד, מצית של כיס.
אחר הציץ בשעונו:

”יש לי שעה.”

”פני מועדות למחסן הרכוש הנטוש. שמא תתלווה?”

”הו, לא. בעוד שעה יש לי פגישה.”

”פגישה?”

”סמינריונית. ובכן, מה תכניוּתִיךְ לשעה זו.”

”אנוך, אמרתי ולא ידעתי מה אני דוברת, ”ברצוני לשאלך שאלה

”אקדימית.”

יששכר קם.

קפצתי ממקומי. אך יששכר פנה והלך. סובבתי לחוש אחריו, לעכבו, ודימיתי שנתקלתי במבטו של אנוך, המבט שאיננו אומר בואי ואיננו אומר לך, איננו אומר כן ואיננו אומר לא.

חזרתי וישבתי על מקומי.

”ידידנו, מי הוא.” אמר אנוך.

הסתכלתי בו ולא האמנתי למשמע אוזני.

”אינני יודעת כיצד לענות. שוטר. שכן.”

”יש לה דמיון, חייך אנוך, ”כיצד היא ממציאה בעיות. תרצה הפכה

נאיבית. אבל זה הולם אותה.”

”אל נא, אל תדבר כך, בקשתי בפרט.”

לא היו אלה דבריו שזעזעוני. שאמרם זעזעוני. שזוקק להם ולימד לשוננו.

”את לא שכחת את הימים ההם?” המשיך.

המאההעשרים הגיעה לאנוך, חשבתי בלב דוהה, מנוצח נראה לי. ככל

האדם.

”זמן רב עבר מאז, אמרתי נעכרת.”

נגמלתי. לא נגמלתי. נגמלתי. לא נגמלתי. הייתי מבולבלת.

שבתי הביתה.

הנחתי ארנקי על הארון הנמוך והתיישבתי אל ספרי וגליונותי. ענן יונים

על כיפותיה הירוקות של הכנסיה וצלבים כגפרורים נראו בחלון, חלונות בזיגוג מרובע. ישבתי ולא התחלתי בעבודה.

לפתע, מתחת לדלת, התגנבו צלילי פסנתר יחיד. קמתי מן הכסא והתנפלתי

על הספה. צלילי הפסנתר פסקו: יששכר בחדרו הסיט את מחוג הרדיו המטלטל

והגיע אל החדשות. תמו אף החדשות.

יששכר דפק בדלת ונכנס:

”תרצה, קרא בשמי.”

חכיתי לשמוע מה בפיו. והוא לא אמר דבר.

”מה רצית לומר, שאלתי.”

”קניתי בעיר סבוגיה וקולב. לחדר האמבטיה.”

„אבל אין עדיין אמבטיה.“

בקושי יכולתי להבחין בו. החשיכה בחדר רבתה והוסיפה, כשגל אפור צונח מלוא העין.

יששכר עמד מעלי :

„את הרי לא תשארי פה. מדוע שיתפתי אותך בכל ההוצאות האלו. מדוע לא אמרת.“

„מה זה משנה.“

„זה משנה. אינך רואה.“

לא עניתי.

„אני מתכוון : אנשים כל אחד לעצמו.“

לבי יצא אליו.

הוא פנה לצאת מן החדר, אלא שהוסיף ואמר :

„הענין הוא, כל פעם כשנזכרים — לא מוכנים מחדש.“

קמתי מגששת להוריד את העששית מעל לכותל.

יששכר נשתהה ליד הדלת :

„תרצה, אבל בשבילי זה כך : את באת לגור פה. ואני, שאינני איש מיוחד,

כאילו זכיתי בהגרלה.“

לא הצלחתי בגלל החשיכה, להדליק אור. יששכר חזר. פתח את קופסת

הגפרורים והעלה אש, להאיר לי :

„אני רוצה להגיד“, בלע, „היום הבינתי שבמקרה זכיתי בהגרלה. מקרה

עיוור.“

„שמע“, אמרתי, „אסור לוותר עלי בקלות כזו.“

הגפרור בידו בוער היה והולך. כמעט וצרב אצבעותיו. ובטרם יכבה ראיתי

את פניו מעל לשביב האש, סגופים, כתמונה מעונה. האש כבתה.

„המנורה, המנורה הארורה הזו“, הדפתי מעלי את העששית וקרסתי על

הכסא.

יששכר בא לעמוד לידי והחל מלטף את שערי. וכך עמד ורק ליטף את

שערי. בעיני רוחי רואה הייתי כיצד, כיוצאת מתוך דגם שעווה, התרוממתי

ואמרתי בשקט : „מה פשוט מזה. המקום מטיל סהרוריות.“

אלא שממקומי לא משתי. מאומה לא עשיתי. רק רציתי שהרגע יארך ולא

יחלוף. הרוח המיבבת פה תמידית לא תחדל. העולה במדרגות התכלת ועובר את

הסף, חטוף נחטף. שוב לא ישוב להיות אשר היה. הנכנס לבית הזה יוצא והוא

אחר, שונה עד לבלתי־הכר. לעולם, כעטלפים, קול שאין האוזן קולטתו ישמע. שיר

ערש מיוחד במינו. ושאון החיים זכרון תרועה רחוקה.